

ההיתר ללמוד קבלה

הרב קוק (אגרות הראיה א"א כב)

שמע-מינה דברך השמוש המעשי מיירי, וכהאי גוונא דעסקי בספר יצירה וברו גברא או עיגלא תילתא.

ומכל-מקום גם מוסר-השכל ואורח-לימוד כזה, בפרט כונת התפלה על פיהם, צריך הוא ג"כ הכנה ראויה עכ"פ במדות טובות ויראת-שמים טהורה וקבועה; אבל לא נפלאות ולא רחוקה ללמוד ביחד ע"פ הכתוב בספרים הנאמנים, בצרוף הידיעות הקדומות שקלטו כבר המתעסקים בזה איזו שנים בחשק אהבת קדושה ויראת ד'...

ונראה שזהו טעם ההיתר שנהגו לדרוש בעריות בלא שום הגבלה כלל, – ואולי על זה באמת ראוי להתעורר ולגדור, – וחוש מהרמב"ם לא הביאו הפוסקים כלל דין סתם משנה זו לענין אין דורשים בסתרי עריות בשלשה.

הנה בעצם אין זה דבר חדש, כי זה יותר ממאה שנה קיימת חבורה כזאת מחכמי הספרדים, שנוהגין ללמוד חכמת-הקבלה, ביחוד כתבי האריז"ל בכינופיא...

ועיקר הדבר נראה שסמכו על דברי בעל "שערי-אורה" שמבאר "מעשה-בראשית ומעשה-מרכבה" דוקא על שימושי השמות למעשה, שהיו נוהגים בימים הקדמונים לעסוק בהם העולים בעליית הכניסה לפרדס, והיו משתמשים בגלוי מלאכים ונשמות בדרך חזיון הקרוב לנבואה, ועל זה באו, לדעתם, כל האזהרות הנוראות. אבל עצם דברי החכמה הם כמו למוד דברי האגדה ומוסר בבינה יותר עמוקה מהדרך הפשוט לכל, ואין זה בכלל מעשה-בראשית ומעשה-מרכבה כלל לענין האיסור. ודיוקו של בעל "שערי אורה" הוא נכון: מדנקיט בלשון "מעשה", "מעשה-בראשית ומעשה-מרכבה",

ר' צוק (ספר הכינוח מצוה ע)

ובדורות האחרונים התיירו לעצמם לכתוב גם זה. ואף על פי שהכותב בספר כאילו דורש לאלפים מבני אדם, וכן היו דורשים ברבים גם כן מהסברת הענינים, ויראה שענין אין דורשין וכו' שלמדוהו חכמים מלשון הכתוב שאל וגוי יחיד שואל וכו', היינו רק על ענין השאלה והדרישה דרך משא ומתן כדרך דרושם אז, שהמשא ומתן אסור בזה לשנים שלא יבואו לשאול מה למעלה וכו', אבל שלא על דרך משא ומתן כאלו הכותבים בספרים או רב הדורש לפני המון תלמידיו וכולם שומעים ושותקים אינו בכלל איסור זה: ומאחר שחכמים גדולים נהגו היתר בזה, יש לנו ללמד זכות עליהם על הדרך שאמרנו.

סתרי עריות

ע"ה

בסתרי עריות. שאינן מפורשות, כגון בתו מאנוסתו, ואם חמיו ואם חמותו דנפקי במסכת סנהדרין (עה, א) מדכשא:

א"א כ"ו

אין דורשין בסתרי עריות פ"ה המורה עריות שאינם מפורשין כגון בתו מאנוסתו ואם חמיו אם חמותו דנפקי בסנהדרין מדרשא ואינו נ"ל דרוב התורה מדרשא קאתיא ותיתי ליה ברכה שהוא מודיע טעמי האיסור לרבים ונ"ל דסתרי עריות הן כגון הקולות שיש בעריות כמו בקידושין שיש כמה טצדקי שאינן קידושין וכיוצא בהן קורא אותן סתרי עריות שאין אדם ראוי לגלות סתרים הללו לעמי הארץ משום דסרכי ומדמו מילתא למילתא וגם לתלמידיו אל ידרוש בהם לשלשה דדילמא לא צייתי לי' כולהו ולר' קיימי שפיר אטעמא דמילתא ואתו למיטעי ולמישרי מאי דלא שרא רבי' וה"ה סתרי תורה קולות שהרב יודע בהרבה מצות שאין ראוי לגלותם לעמי הארץ כ"א לת"ח:

מהר"א

פרש"י שאין מפורשות כגון בתו מאנוסתו ואם חמיו כו' עכ"ל ולשון סתרי לא משמע כן ומתוך ספר ישן למדתי לפרש סתרי ממש וסוד איסור עריות כגון סוד איסור אחותו דהשטן מונה את ישראל באיסורה שהרי עולם בתחלת בנינו היה שקין והכל נשאו אחותם ואין האדם דן בשכלו לאסור וכן באיסור אחות אשתו אין אדם דן בשכלו שמטתו של יעקב שלימה היתה ונשא אחות אשתו והגך תרי דשקלי וטרי בהדדי ולא שמעו טעם סוד בזה מרבנן ואתי למשרי איסורא בעריות כי האי והשתא ניחא דהוה סתרי עריות דומה ממש למעשה בראשית ולמעשה מרכבה שהם דלאי סודות ודברים נסתרים ממש: